

Správní systém meziválečného Československa

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Lubomír Nenička, Ph.D.
Katedra ekonomie a veřejné správy

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Národní výbory na konci války

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

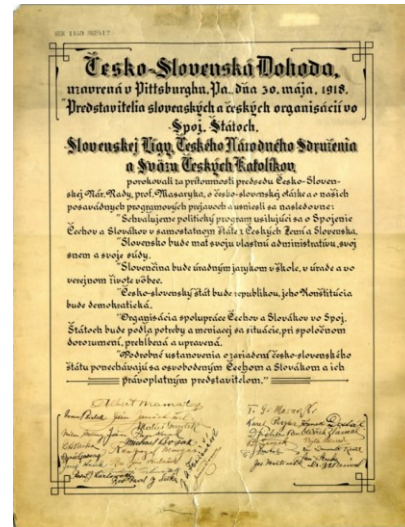
- Národní výbory byly zřizovány na zemské, okresní i místní úrovni.
 - Národní výbory se zaměřovaly především na hospodářské a zásobovací záležitosti, a jejich činnost byla brzy utlumována.
 - Ke konci roku 1918 byly národní výbory na všech úrovních zrušeny a jejich převzaly roli řádné orgány politické správy.
-

Situace na Slovensku

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Spojení Čechů a Slováků v jednom státě schválila **Pittsburská dohoda** z května 1918.
- K záměru vytvoření československého státu se na Slovensku přihlásila **Martinská deklarace** z 30. října 1918.
- Ve stejný den zde byla vytvořena také **Slovenská národní rada (SNR)** jako reprezentativní orgán slovenského národa
- <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/pittsburska-dohoda-31-5-1918/>

Sedmidení válka o Těšínsko

historická hranice Těšínského knížectví (od 14. století součástí země Koruny české)

hranice mezi ČSR a Polskem po rozhodnutí velmoci v roce 1920

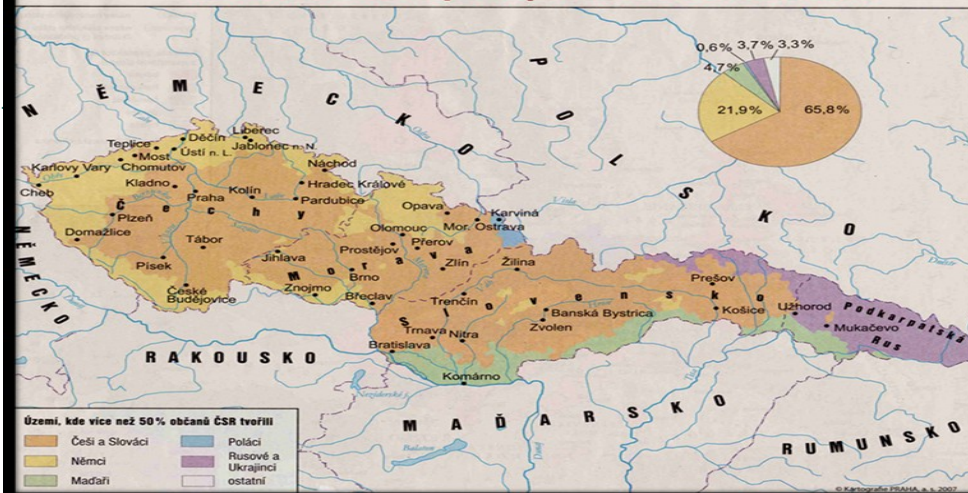
území dobyté československou armádou, které zůstalo ČSR

území ovládnuté československou armádou, které ČSR musela vrátit Polsku

ZDROJ: ČTK, EKONOM

Národnostní složení prvorepublikového Československa

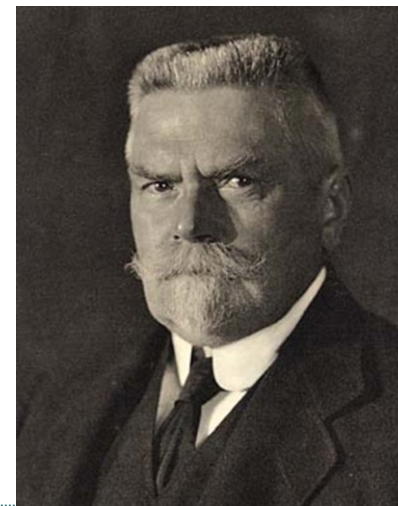

První československá vláda

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Dne 14. listopadu 1918 bylo na základě výsledku voleb z roku 1911 ustaveno Revoluční národní shromáždění, které nahradilo Národní výbor a zvolilo první vládu.
- Jejím předsedou byl **Karel Kramář**.
- V listopadu 1918 bylo vytvořeno prvních 12 základních ministerstev.

Centrální orgány státní správy

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Vláda jako hlavní orgán výkonné moci byla odpovědna poslanecké sněmovně
- Koordinačním orgánem vlády bylo **Prezidium ministerské rady**
- Pozici vlády ovlivňovala silná pozice a značný počet politických stran.

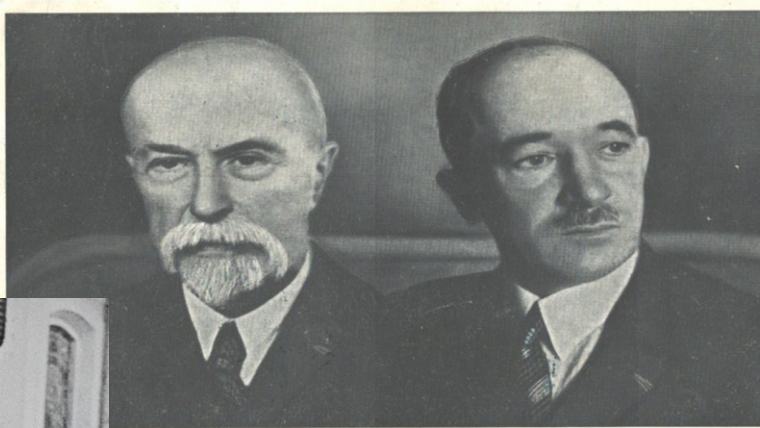
Další orgány státní správy

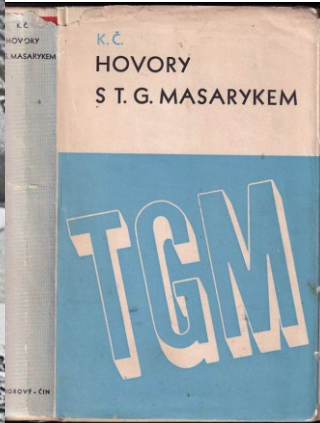
**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Nejvyšší účetní kontrolní úřad
 - Státní statistický úřad
 - Ústřední živnostenský inspektorát
-

President

PRESIDENT-OSVOBODITEL T. G. MASARYK A PRESIDENT Dr. EDVARD BENEŠ

Nejvyšší správní soud

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Byl zřízen jako hlavní soudní orgán kontrolující veřejnou správu – navazoval na podobnou instituci z dob Rakouska-Uherska.
 - Na soud se mohli obrátit občané se stížnostmi na jednání státních či samosprávných úřadů.
 - Soud také řešil kompetenční spory a rozhodoval o platnosti a ztrátách poslaneckých i senátorských mandátů.
-

Župní zřízení

- Ve snaze překonat dosavadní rozdílnost veřejné správy v jednotlivých částech země bylo rozhodnuto zavést **župní zřízení** – v roce 1920 byl přijat župní zákon
 - Navzdory původním předpokladům bylo realizováno až v roce 1923 a **jen na Slovensku**
 - Zřízení žup jen na Slovensku zvýšilo roztržštěnost systémů politické správy
-

Zákon o organizaci politické správy (1927)

- Zaváděl zemské zřízení s platností pro celý stát od roku 1928.
- Politickými úřady v první instanci se staly okresní úřady, v druhé instanci to byly zemské úřady.

Obecní zřízení z roku 1919

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Byly definovány 4 druhy obecních orgánů:
 - **Obecní zastupitelstvo** (skládalo se z 9 až 60 členů podle velikosti obce)
 - **Obecní rada**
 - **Starosta a jeho náměstek** (ve větších městech 2 náměstci)
 - **Obecní finanční komise** – polovina jeho členů byla volena, polovina jmenována okresním úřadem
-

Fungování obecních samospráv

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Volební právo bylo přiznáno všem obyvatelům obcí starším 21 let, kteří zde žili trvale aspoň 3 měsíce.
 - Samosprávy byly voleny poměrným systémem na 4 roky (od roku 1933 na šest).
 - **Samosprávné orgány své pravomoci vykonávaly s pomocí obecních úřadů.**
 - Od roku 1933 starosta neměl povinnost vykonávat usnesení přijatá obecním zastupitelstvem a mohl jednat bez jeho předchozího souhlasu.
-

Shrnutí

- Veřejnou správu v době formování československého státu reprezentovaly národní výbory, které byly do konce roku 1918 na všech úrovních zrušeny.
 - Jako hlavní orgán výkonné moci byla ústavou vymezena vláda, zodpovědná poslanecké sněmovně.
 - Roztříštěnost systému veřejné správy překonal **zákon z roku 1927**, který zaváděl **zemské zřízení s platností pro celý stát**.
 - Na začátku roku 1919 byla přijata **novela obecního zřízení**, které upravovalo strukturu obecních orgánů. Obecní výbor nahradilo obecní zastupitelstvo, které ze svého středu volilo obecní radu v čele se starostou.
-